

การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน

ความหมาย

การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment) เป็นวิธีการตรวจสอบแฟ้มสะสมผลงานเพื่อตัดสินว่า เจ้าของแฟ้มสะสมผลงานนั้นมีความรู้ความสามารถ และคุณภาพอยู่ในระดับใด

ที่มา

แรนดัล, เลสเตอร์, และโอ เดฟเฟอร์ (Randall, Lester and O'Deffer : 1987 ; Paulson : 1990 ; Valencia : 1994) ได้เสนอแนวทางในการประเมินแฟ้มสะสมผลงาน และ กูดริช (Goodrich : 1997) ได้เสนอให้ใช้เกณฑ์การประเมินค่าแฟ้มสะสมผลงานด้วยการให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric assessment) เพื่อเป็นการตอบคำถามว่าเจ้าของแฟ้มสะสมผลงานได้ทำอะไร สำเร็จมากน้อยเพียงไรและอยู่ในมาตรฐานชั้นใดหรือผลงานมีคุณภาพเป็นอย่างไร

หลักการประเมิน

หลักการสำคัญในการประเมินแฟ้มสะสมผลงานคือ

1. การประเมินแฟ้มสะสมผลงานต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการตัดสินคุณค่าของผลงานจึงต้องเปรียบเทียบกับสมรรถภาพของเจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน มากกว่าเป็นการเปรียบเทียบระหว่างบุคคล

2. ผู้เกี่ยวข้องในการประเมินจะประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ

1) เจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน จะมีส่วนในการประเมินตนเองเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ และรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน เพราะได้

มีโอกาสคัดเลือกผลงานที่เก็บสะสมด้วยตนเองและแสดงความรู้สึกความคิดเห็นต่อผลงาน ทำการปรับปรุงผลงานและทำการประเมินผลงานด้วยตนเอง

2) เพื่อนร่วมชั้นเรียนหรือเพื่อนร่วมงาน จะได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

3) ผู้สอนหรือผู้ประเมิน จะเป็นผู้เสนอแนะ รับผิดชอบต่อความก้าวหน้า และความสำเร็จของเจ้าของแฟ้มสะสมผลงาน

3. ความก้าวหน้าและความสำเร็จของผลงานต้องสอดคล้องและบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้

แนวทางการประเมินแฟ้มสะสมผลงาน

1. ผู้ประเมินต้องแนะนำให้ผู้จัดทำแฟ้มสะสมผลงานจัดทำแผนสรุปงาน จัดหมวดหมู่ของผลงาน และนำแฟ้มสะสมผลงานมาทบทวนปรับปรุงเป็นระยะๆ

2. ผู้ประเมินต้องทำการตรวจสอบว่า ผลงานในแฟ้มสะสมผลงานแต่ละชิ้น มีคุณลักษณะ 3 ประการต่อไปนี้หรือไม่ คือ

1) เป็นผลงานที่ตรงเป้าหมาย หรือตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2) มีการสะท้อนข้อมูลย้อนกลับของผลงาน

3) มีการรับรองคุณค่าของผลงาน เช่น เขียน

คำบรรยายผลงาน การแสดงความคิดเห็นต่อผลงาน เป็นต้น

3. ผู้ประเมินต้องใช้เครื่องมือที่มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน เพื่อประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จของผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้

เครื่องมือในการประเมินแฟ้มสะสมผลงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแฟ้มสะสมผลงาน มีดังนี้

1. แบบบันทึกผลการประเมิน เป็นเครื่องมือใช้ประกอบการสังเกต หรือสัมภาษณ์รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการประเมินตนเอง เช่น แบบสำรวจรายการ มาตรฐานประมาณค่า แบบจัดอันดับ เป็นต้น ในการสร้างแบบบันทึกผลการประเมิน ต้องใช้เป้าหมายของการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานเป็นแนวทางกำหนดข้อความหรือประเด็นการประเมิน แบบบันทึกผลการ

ประเมินควรมีคู่มือการใช้ เพื่อให้ผู้ประเมินสามารถประเมินไปในแนวทางเดียวกัน

2. เกณฑ์การประเมิน (Rubric assessment) เป็นแนวทางการให้คะแนนที่มีลักษณะเป็นมาตรวัดที่มีรายการประเด็นการประเมินกับมาตรฐานของคุณภาพงาน มีขั้นตอนการจัดทำ ดังนี้

1) กำหนดประเด็นการประเมินของคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน โดยพิจารณาจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน เช่น ชิ้นงานชื่อ ครอบครัวยุคใหม่ อาจกำหนดประเด็นการประเมิน ดังตัวอย่างที่ 1

คุณลักษณะที่ต้องการประเมิน	ประเด็นการประเมิน
1. ความรู้และทักษะ/กระบวนการ	1. เข้าใจหลักธรรมเบื้องต้นในการอยู่ร่วมกันในครอบครัว 2. บอกวิธีปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีในครอบครัว 3. สาระสำคัญของการนำเสนอผลงาน 4. การทำงานเป็นขั้นตอน 5. ผลสำเร็จของงาน 6. การเขียนสื่อความ

ตัวอย่างที่ 1

2) เลือกมาตรวัด อาจจัดทำเป็นมาตรวัดประมาณค่าเชิงจำนวน เช่น 1 2 3 หรือเชิงคุณภาพ เช่น ดี พอใช้ ต้องปรับปรุง

3) กำหนดมาตรฐานของคุณภาพงาน เป็นการกำหนดรายละเอียดของประเด็นการประเมินในแต่ละตำแหน่งคุณภาพของมาตรวัด ดังตัวอย่างที่ 2

ประเด็นการประเมิน	ดี (3)	พอใช้ผ่าน (2)	ต้องปรับปรุง (1)
บอกวิธีปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของครอบครัว	1. บอกหน้าที่ของตนต่อครอบครัวได้ 2. บอกการปฏิบัติตนต่อผู้ปกครองได้ 3. บอกวิธีปฏิบัติตนได้ 4. บอกวิธีที่ควรปฏิบัติเมื่อมีปัญหา	ขาดรายการใดรายการหนึ่งใน 4 รายการ	ขาด 2 รายการ ใน 4 รายการ
สาระสำคัญของการนำเสนอผลงาน	1. ตรงประเด็น 2. ได้สาระของงานตามที่กำหนด 3. ได้จากข้อเท็จจริงของตนเอง	1. ตรงประเด็น 2. ได้สาระของงานไม่ครบถ้วน 3. เป็นข้อเท็จจริงของตนเองบางส่วน	1. ไม่ตรงประเด็น

ตัวอย่างที่ 2

4) จัดทำเป็นแบบบันทึกที่ประกอบด้วยประเด็นการประเมินและมาตรฐานของคุณภาพงาน

การสรุปผลการประเมิน

1. การประเมินแบบรายชิ้นงาน เป็นการประเมินงานแต่ละชิ้นงาน โดยพิจารณาเทียบกับเกณฑ์การประเมินในแต่ละระดับคุณภาพ ให้คะแนนแล้วรวมเป็นคะแนนแต่ละชิ้นงานมารวมกัน หาค่าเฉลี่ย หรือค่ามัธยฐาน หรือใช้คะแนนรวมเป็นผลการประเมิน

2. การประเมินแบบรวมชิ้นงาน เป็นการประเมินผลงานทุกชิ้นงานไปพร้อมๆ กัน โดยพิจารณาเทียบกับเกณฑ์การประเมินในแต่ละระดับคุณภาพ ให้คะแนนแล้วรวมคะแนนเป็นผลการประเมิน

การใช้ประโยชน์จากการประเมินเพิ่มสะสมผลงาน

มีการนำการประเมินเพิ่มสะสมผลงานไปใช้อย่างแพร่หลายทั้งในหน่วยงานวิชาชีพ องค์กรทางธุรกิจ และทางด้านการศึกษา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพบุคลากรและนักเรียน เช่น ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540) บวรชัย ศิริมหาสาร (2541) ได้นำแนวคิดของการให้คะแนนแบบรูปรีมาประยุกต์ใช้ประเมินเพิ่มสะสมผลงานนักเรียน และในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ระบุให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยวิธีการประเมินสภาพจริง และให้ทำการวัดและประเมินผลควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ (การสอน) และให้ใช้การประเมินเพิ่มสะสมผลงาน เป็นวิธีการหนึ่งในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

ไพฑูริย์ โพธิสาร

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2539). กระบวนการพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2540). การพัฒนาแฟ้มสะสมผลงานในการประเมินผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรียญานิพนธ์ปรียญการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุรชัย ศิริมหาสาร. (2541). การสร้างและการใช้แฟ้มสะสมผลงาน : มิติใหม่ทางการศึกษา. นนทบุรี : ไทยร่มเกล้า.
- Cole, Donna J. and others. (2000). Portfolios Across the Curriculum and Beyond. 2nd ed. California : Corwin Press, Inc.
- Popham, W. James. (2002). Classroom Assessment : What Teachers Need to Know. 3rd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Salend, S. J. (1988). "Using Portfolio to Assess Student Performance," Teaching Exceptional Children. 31(2) : 36 - 43.
- Todorov, Karen R. (1988). Authentic Assessment of Social Studies. Michigan : Michigan State Board of Education.